

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Virastokyselyn tuloksia monipaikkaisuus ja paikkariippumattomuus Alueellistamisstrategian uudistamisen tietopohjaa

Miira Lehto ja Hannu Mäkikangas

5.2.2020

Alueellistamisen uudistaminen - strategiahanke

Kyselyssä käytettyjen käsitteiden määrittely 1/2

- Etätyö

- Etätyö on tapa organisoida työtä. Sen keskeisiä tunnusmerkkejä on, että työ, jota voitaisiin tehdä työnantajan tiloissa, tehdään varsinaisen työpaikan ulkopuolella ja että tässä työssä tai sen organisoinnissa käytetään apuna tietotekniikkaa.
- Etätyötä voidaan siis tehdä kotona tai esimerkiksi kunnan järjestämissä tiloissa, joissa on työskentelypaikat ja tietoliikenneyhteydet etätyötä varten. Etätyötä voidaan tehdä säännöllisesti tai vain satunnaisesti.
- Etätyötä ei ole työ viraston omassa tai useamman viraston yhteisessä palvelukeskuksessa tai asiakaspalvelupisteessä taikka viraston sivutoimipaikassa, koska nekin ovat työnantajan tiloja.

- Monipaikkainen työ

- Jokaisella on määrätty virkapaikka. Monipaikkaisella työllä tarkoitetaan tapaa organisoida työtä niin, että työntekijällä on useampi kuin yksi työnantajan (oman viraston) osoittama työpiste, jossa hän työnantajan määräyksen mukaan voi suorittaa työtään. Tehtävän luonne sitoo työn työpisteeseen esimerkiksi työvälineiden, asiakkaiden tai turvallisuusmääräysten perusteella.
- Tilaratkaisu: yleisimmin viraston oma toimitila tai virastojen yhteiskäyttöinen toimitila. Muita mahdollisuuksia: toisen viraston toimitila (sovittu virastojen kesken) tai julkisen hallinnon yhteinen asiointipiste.

Kyselyssä käytettyjen käsitteiden määrittely 2/2

- Paikkariippumaton työ
 - Paikkariippumattomassa työssä tehtävän luonne ei sido työtä tiettyyn työpisteeseen, eli työsuorituksen sijainnilla ei ole merkitystä.
 - Työntekijällä on omassa virastossaan työnantaja osoittama virkapaikka. Sen lisäksi työnantaja ilmaisee esimerkiksi turvallisuusohjeissaan, millaisissa puitteissa työntekijä voi valita työskentelypaikkansa.
 - Työn tekemisen paikan valitsemista rajoittavat viraston ohjeiden lisäksi muut säädökset ja sopimukset, jotka esimerkiksi liittyvät työaikaan ja matkustamiseen.
 - Paikkariippumatonta työtä ei ole mahdollista tehdä ulkomailla.

Kyselyn tulos kertoo paljon erilaisesta kokemuksesta ja ajattelusta virastoissa

- Vaikka etätyötä tehdään virastoissa paljon, sen soveltuvuudesta erilaiseen työhön ajatellaan ristiriitaisesti. Toisille se on uusi normaali, toisille työtä hankaloittava ilmiö, jota pitäisi mieluummin suitsia.
- Vastauksissa viitattiin siihen, että nykyinen etätyö ja kyselyssä määritelty paikkariippumaton työ ovat lähes samoja asioita – etätyö on vain tarkoitettu tehtäväksi kotona, paikkariippumaton työ myös muualla
- Monipaikkaisen työn vastauksissa nykyiset monipaikkaiset (suuret) virastot ovat hyvin eri kypsyyssasteella verrattuna yhdessä toimitilassa tai yhdellä paikkakunnalla työskenteleviin, joille asia on uusi.
- Monipaikkaisuudelle tunnistettiin huomattavan suuri potentiaali, mutta samalla myös paljon esteitä ja kehittämistarpeita.

Yhteisestä ymmärryksestä ollaan kaukana

Etätyöstäkin ajatellaan hyvin eri tavalla – paikkariippumattomuudesta puhumattakaan

Hyvin toimiva etätyö kasvattaa luottamuskulttuuria, avoimuutta, työtyytyväisyyttä ja työnantajan kilpailukykyä

Ihmiset haluavat yhä enemmän joustavuutta yksilöllisiin elämäntilanteisiin, myös työelämässä

Etätyö ei ole poikkeus vaan uusi normaali

Etätyö halutaan työsuhde-etuna, vaikka toisaalta tiedetään, että työ sujuu paremmin työpaikalla, kun kollegat ovat lähellä ja työyhteisö vaivattomasti saavutettavissa.

Etäisyys haittaa esimiestyötä ja uhkaa työhyvinvointia; paras ergonomia ja työympäristö on työpaikalla eikä kotona

Etäosallistuminen on suuri kysymys

- Vastauksista voidaan lukea ja tulkita, että etäyhteyden kautta tapahtuvassa vuorovaikutuksessa nähdään isoja puutteita
 - Etänä tehtävään työhön sopivina tehtävinä pidetään lähinnä yksin tehtävää työtä – vuorovaikutuksen lisääntyessä pitäisi mieluummin olla samassa tilassa
 - Toisella paikkakunnalla työskentelevällä ei nähdä yhdenvertaisia mahdollisuuksia työyhteisössä
- On selvää, että jos monipaikkaisuutta ja paikkariippumattomuutta halutaan lisätä ja kehittää, on etävuorovaikutuksen menettelyt, tekniikka ja osaaminen nostettava toiselle tasolle
 - Tämä ei koske vain etäyhteyksien päässä olevia, jotka osaavat jo enemmän kuin muut, vaan koko henkilöstöä - myös johtoa.
- Yhteinen tahtotila pitää olla, että **vuorovaikutus sähköisillä alustoilla on uusi normaali** eikä poikkeustilanne
 - Tavallinen virkatyö eri rooleissa ja tilanteissa pitäisi sujua sähköisillä alustoilla – läsnäoloon perustuvat tilaisuudet suunnitellaan erikseen
- Muutos on suuri, ulottuu johtamiseen, esimiestyöhön, asiantuntijatyöhön ja koko toimintakulttuuriin

Turvallisuussektori on oma kokonaisuutensa

- Pääosa turvallisuussektorin työstä on paikkariippuvaista operatiivista turvallisuusviranomaisen työtä.
- Turvallisuussektorin osalta reunaehdot erilaisille työn aika- ja paikkajoustoille ovat selvästi tiukemmat kuin muulla hallinnolla.
 - Näissä organisaatioissa on myös hallinto- ja tukipalvelutehtäviä, joita tiukemmat turvallisuusmenettelyt eivät periaatteessa koske, mutta käytännössä näitäkin tehtäviä tehdään läheisessä yhteydessä substanssityöhön.
- Turvallisuussektorin suunnittelu- ja asiantuntijatehtävät ovat usein tehtävissä monipaikkaisesti viraston omissa tiloissa, esimerkiksi toisella paikkakunnalla. Tällaista menettelyä näissä virastoissa jo on. Sen sijaan paikkariippumattomuus ei tule turvallisuustehtävissä yleensä kyseeseen.
- Toinen mahdollisuus monipaikkaisuuden ja yhteisten tilaratkaisujen edistämiseen on yhteistyö turvallisuusviranomaisten kesken, erityisesti silloin kun yhteistyö on tehtäväperusteista:
 - Hyvä esimerkki Rajan vastaus: ”Valmiusorganisaation tehtävien luonteen takia on huomioitava, että turvaluokitellun materiaalin käsittely ja säilyttäminen onnistuu vain sellaisissa tiloissa, joissa täyttyvät kaikki henkilö-, tila- ja tietoturvallisuuden vähimmäisvaatimukset. Lisäksi samassa tilassa työskentelevien osalta tulee olla mahdollisuus tehdä tarvittavat turvallisuusselvitykset ennalta. Tällaisista mahdollisuuksista esimerkkinä toimivat jo nyt käytössä olevat yhteiskäyttötilat, joissa Rajavartiolaitoksen lisäksi työskentelee muita turvallisuusviranomaisia, kuten poliisin ja tullin virkamiehiä.”

Valtioneuvoston työn paikkariippumattomuus on ratkaistava yhtenä kokonaisuutena – kyselystä nousee haasteita ja kysymyksiä

- Lähtökohta: poliittisen ja virkamiesjohdon nopeatempoiset palvelut on turvattava
 - Kuinka suuri osa ja millaista työtä tekevät asiantuntijat voisivat olla tavoitettavissa pääsääntöisesti muilta paikkakunnilta kuin Helsingistä?
 - Toimivatko sähköiset yhteydet riittävän varmasti ja turvallisesti?
 - Kuinka laajasti päättäjille ja tärkeille sidosryhmille kelpaa sähköinen osallistuminen?
- Onko valtioneuvoston työllä erityinen vaatimustaso, jota monipaikkaisilla ja paikkariippumattomilla ratkaisuilla ei voi saavuttaa?
 - Voidaanko laaja-alaista, ilmiöpohjaista, ristiriitaista ja luottamukseen perustuvaa yhteistyötä (ministeriöille tyypillistä) rakentaa sähköisen osallistumisen välineillä
- Monipaikkaisissa organisaatioissa ja paikkariippumattomuudessa on kysymys koko hallinnon toimintakulttuurin muutoksesta, jonka edistämiseksi myös valtioneuvoston pitäisi olla mukana ja esimerkkinä

**Tekstivastauksia ryhmiteltynä;
*kursivoituja kohtia on toistettu
useissa vastauksissa***

Millaiseen työhön etä/paikkariippumaton työ vastausten mukaan soveltuu?

Soveltuu <ul style="list-style-type: none">• <i>Itsenäiseen asiantuntijatyöhön</i>• <i>Tukipalvelutehtäviin, hallintoon</i>• <i>Yksin tehtävä työ, joka vaatii keskittymistä</i>• <i>Tutkimustyö</i>• <i>Silloin kun työtä voidaan sovittaa joustavasti yksilöiden elämäntilanteisiin ja tarpeisiin</i>• <i>Yhdistettynä asiakkaiden luona tehtyyn työhön</i>	Ei sovellu: <ul style="list-style-type: none">• <i>Työ jossa käsitellään korkean turvaluokituksen aineistoa</i>• <i>Säännölliset asiakas/tarkastuskäynnit</i>• <i>Paikan päällä tapahtuva asiakaspalvelu</i>• <i>Työvälineet ratkaisevat, esim. laboratoriotyö</i>• <i>Operatiivinen turvallisuustyö</i>• <i>Paikkaan sidottu työ, esim. oikeudenkäynti, tukipalvelut</i>• <i>24/7 päivystystyöhön</i>• <i>assistenttityö</i>• <i>Vuorovaikutteiset työtilanteet, esim. työpajat</i>• <i>Poliittisen tai virkamiesjohdon palvelut valtioneuvostossa</i>• <i>Luova yhteistyö</i>
Soveltuu rajoitetusti <ul style="list-style-type: none">• <i>johtaminen</i>• <i>esimiestyöhön</i>• <i>assistenttityöhön</i>• <i>jos aineistojen ja prosessien digitalisointi on kesken</i>• <i>jos on runsaasti ennakointia yhteydenpitotarvetta työyhteisössä</i>• <i>vuorovaikutteinen valmistelutyö</i>• <i>strategiset asiantuntijatehtävät</i>	

Työnantajatoiminta, henkilöstöpolitiikka, sopimukset ja ohjeet

Monipaikkaisuuden ja paikkariippumattomuuden etuja

- *Yliopistokaupungeista löytyy erinomaista työvoimaa*

Monipaikkaisuuden ja paikkariippumattomuuden esteitä

- *Matkakustannusten kasvaminen virastolle tai henkilöstölle*
- *Matkakustannusten säännöstö ei vastaa monipaikkaisuuden tarpeisiin*
- *Vääristyvätkö työkuormat, joutuvatko lähellä olevat kovempaan työpaineeseen, ymmärtääkö kukaan etäällä olevan työtilannetta*
- *Työnantajan valvontamahdollisuuden heikentyminen: työsuoritus, työturvallisuus, tietoturva ja tietosuoja (halutulla tasolla), työkuorman jakautuminen, toimeksiannot*

Monipaikkaisuuden ja paikkariippumattomuuden kehittäminen

- *Digitaalisuus ja paikkariippumattomuus työssä ja työelämässä on selkeä suunta, johon on valtiotyönantajan reagoitava. Paikkariippuvuus vähenee mutta ei suinkaan poistu.*
- *Tarvitaan uudet pelisäännöt matkustamiseen ja kustannuksiin, jos henkilöstö liikkuu työpisteestä toiseen ja eri paikkakunnille*
- *Työaika ajateltava uudestaan, sopimukset ja määräykset uusittava vastaamaan digitaalisuuden ja paikkariippumattomuuden mahdollisuuksia.*
- *Työpaikalla olon sijaan muita mittareita työsuorituksille*
- *Julkisissa kulkuneuvoissa tehty työaika laskettava mukaan, myös työmatkoilla*
- *Valtioneuvoston yhteiset pelisäännöt monipaikkaisuudelle ja paikkariippumattomuudelle*

Osaaminen, johtaminen, esimiestyö, toimintakulttuuri

Monipaikkaisuuden/paikkariippumattomuuden etuja

- Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen helpottuu
- Vastaus ihmisten lisääntyvään tarpeeseen elää monipaikkaisesti
- Mahdollisuus työskennellä eri paikoissa lisää motivaatiota ja yhteisöllisyyttä
- Monipaikkaisuus lisää luottamuskulttuuria
- Paikkariippumattomuus lisää henkilöstön ymmärrystä siitä kuinka tärkeää läsnäoleminen on, myös fyysisesti. kun merkitys ymmärretään, se aiheuttaa sen, että läsnä-oloon pyritään ja tullaan omaehtoisesti

Monipaikkaisuuden/paikkariippumattomuuden esteitä

- *Toimintakulttuuri muuttuu hitaasti, ei ole vielä monipaikkaisen työn tasolla*
- *Kehittyvätkö yksilöt asiantuntijoina, jos ovat fyysisesti kaukana työyhteisöstään, saavatko sparrausta, keskustelua, moniammatillista yhteistyötä?*
- *Sidosryhmien sijoittuminen (pääkaupunkiseudulle)*
- *Hajautuneet ryhmät haasteita esimiestyölle*
- *Monipaikkaisuuden ja paikkariippumattomuuden kehittäminen ei tuo mitään etuja*
- *Pitkälle viety paikkariippumattomuus heikentää yhteisöllisyyttä, innovointikykyä ja tuloksellisuutta, kriittinen massa katoaa*
- Hyvin pienen organisaation hajauttamisesta tulee paljon enemmän haittaa kuin hyötyä
- Sähköiset viestintäkanavat eivät voi kokonaan korvata paikallista vuorovaikutusta ja viestintää
- Ihmisten halu kuulua ja toimia fyysisessä työyhteisössä
- uhkana yksin uupuminen
- työyhteisön tuki puuttuu
- Osa hyvistä ja moderneista kehittämismalleista (tilannehuoneet, heimomallit, sprintit) perustuu fyysiseen kohtaamiseen. Miten tämä saadaan toimimaan paikkariippumattoman työn kanssa?

Monipaikkaisuuden/paikkariippumattomuuden kehittäminen

- *Johtamiseen, esimiestyöhön ja asiantuntija-työhön tarvitaan koulutusta ja valmennusta muutoksen varmistamiseksi*
- *Monipaikkaisuus otetaan viraston toiminnan lähtökohdaksi ja tavaksi toimia*

Monipaikkaisen/paikkariippumattoman työn etuja

- *mahdollistaa asiantuntijatyön eri paikkakunnilta käsin*
- Toimitilojen järkevä käyttö
- valtion omista pienistä sivupisteistä luopuminen
- Monipaikkainen työ antaa mahdollisuuksia tasata työkuormia eli alueitten välillä

Monipaikkaisen/paikkariippumattoman työn esteitä

- *Nykyiset työtilat mitoitettu nyt niin, ettei liikkuvuus työpisteestä toiseen ole mahdollista*
- *Tekniset ongelmat etäyhteyksissä*
- *Substanssijärjestelmien toiminta estää monipaikkaisuutta*
- *Toimimaton tekniikka ja huono tekninen varustelu*
- *Tietosuojaan toiminta virastojen yhteistiloissa*
- *Tietoturvasuuteen liittyvät uhat*
- Kulkuoikeudet vain omaan työpisteeseen
- Tilakustannusten kohdentaminen yhteisten tilojen käytössä
- Matkustamisen ympäristöhaitat
- Tietoliikenneyhteydet TUVE-verkossa
- Aineistojen digitointi on kesken, paperiaineisto sitoo yhteen paikkaan
- Yleishallinnollisten palveluiden haasteet yhteisissä työtiloissa
- Tekoälyn kehittäminen ja käyttöönotto työprosesseissa
- Työnantaja ei voi hallita työolosuhteita viraston ulkopuolella, jää työntekijän vastuulle
- Uusien yhteistilojen rakentaminen on kallista
- Valtorin järjestämät sähköiset palvelut eivät toimi eikä niitä saada kuntoon
- valtion hajanainen tietotekniikka

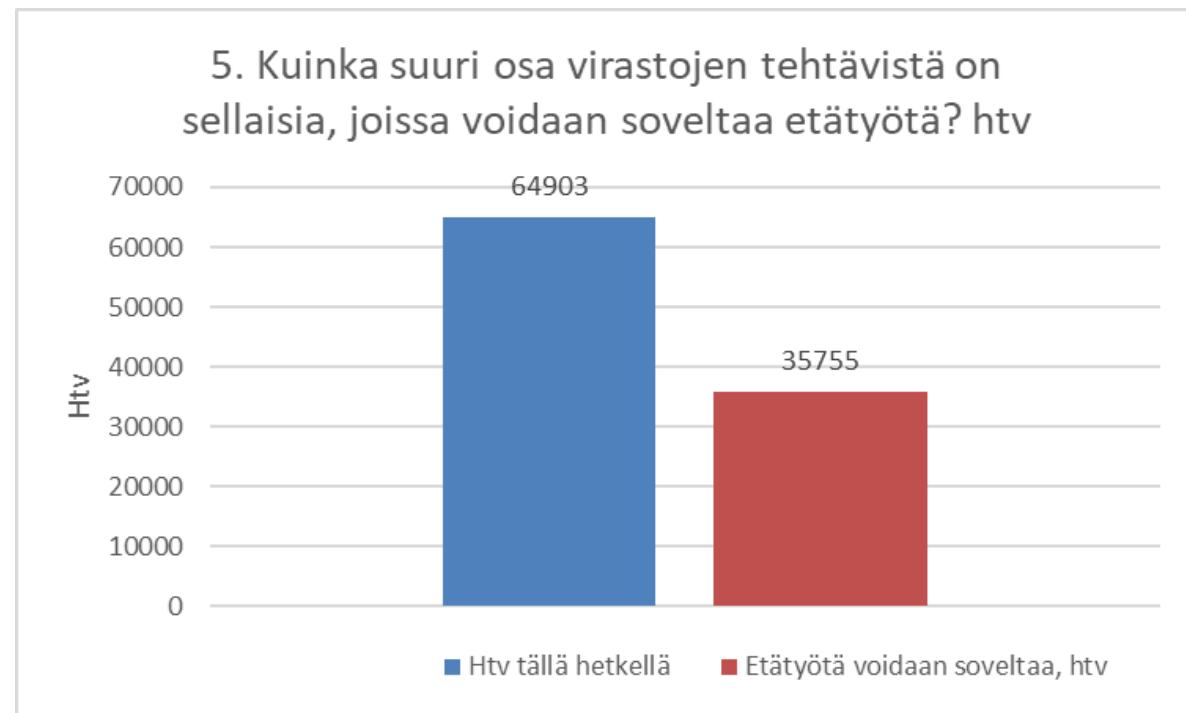
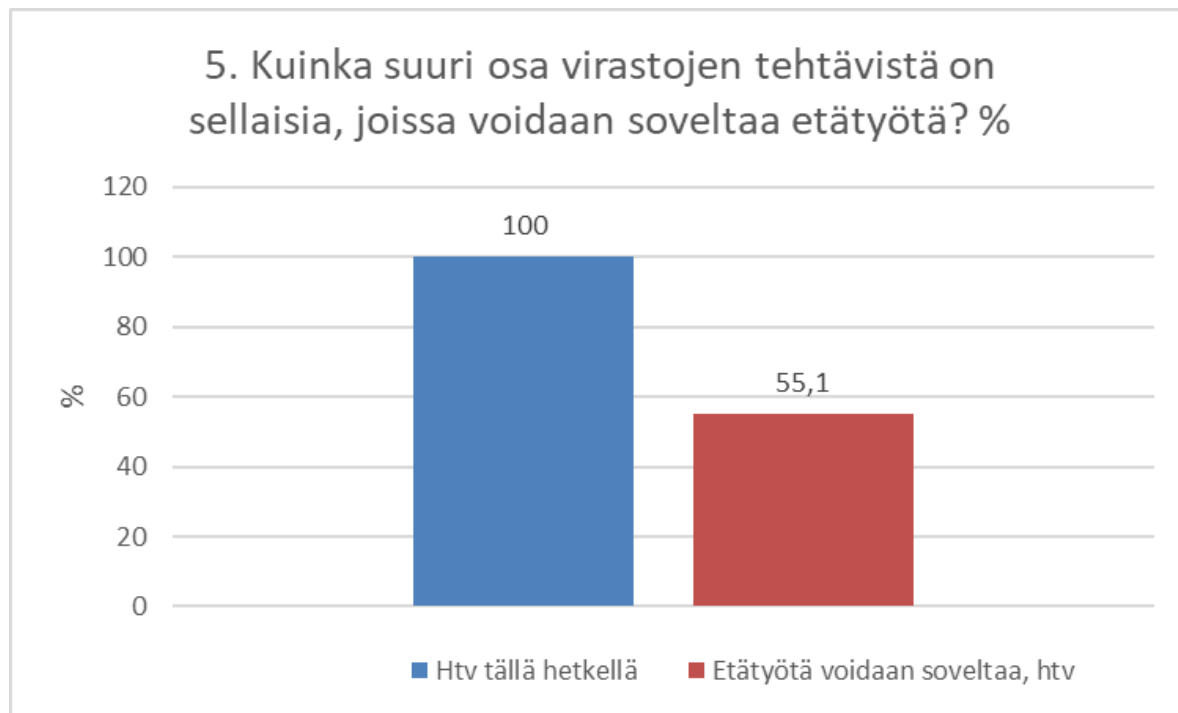
Monipaikkaisen/paikkariippumattoman työn kehittäminen

- *Valtion yhteiskäyttöisten tilojen lisääminen*
- *Tarvitaan valtion yhteiset ratkaisut tilaturvallisuuteen, tietoturvasuuteen ja tietosuojaan*
- *Virastojen yhteistiloissa tarvitaan monikäyttöiset ja yhteensopivat välineet*
- Virtuaalioiskentelypisteet, neuvottelulaitteistot ja osaaminen kuntoon
- Valtion tutkimustyötä voidaan hajauttaa (monipaikkaistaa) muiden tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteyteen
- Tekniikka ja turvallisuusratkaisut kehittyvät nopeasti => paikkariippuvuus vähenee
- Tietosuojamateriaali (ST III) paperisesta digitaaliseksi
- Paikallista työinfraa ei välttämättä tarvita, henkilöt voivat työskennellä kotoa käsin

Kaavioita htv-vastauksista

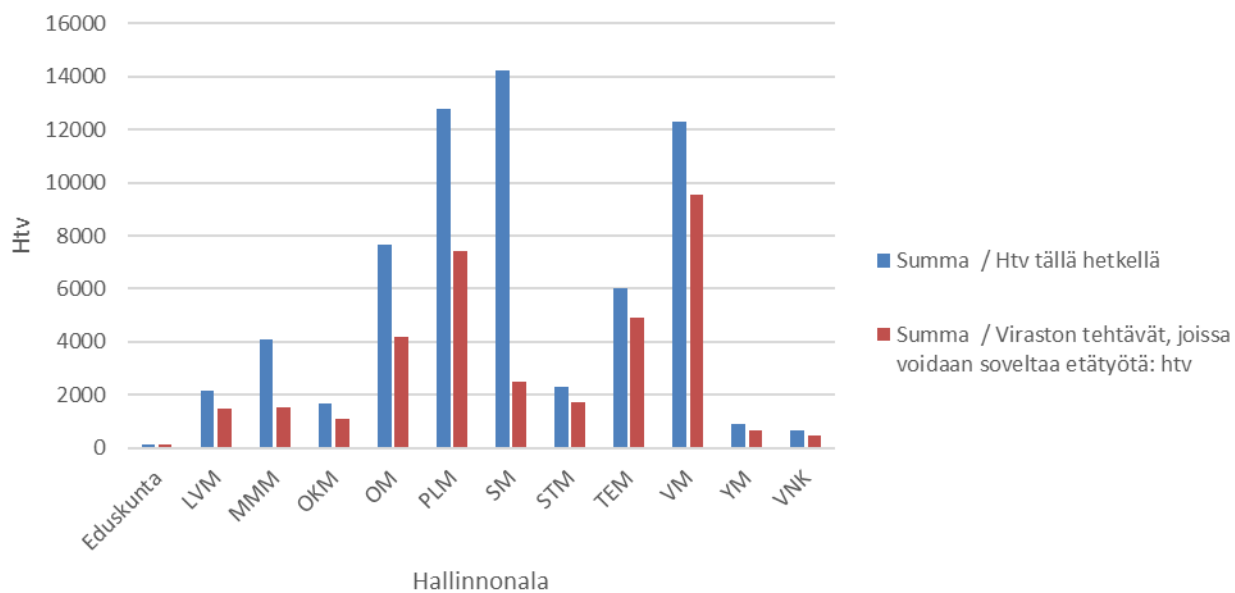
Kaavioihin lisätään vielä TEM:n hallinnonalalta tulossa olevat vastaukset

Etätyö (kaikki virastot yhteensä)

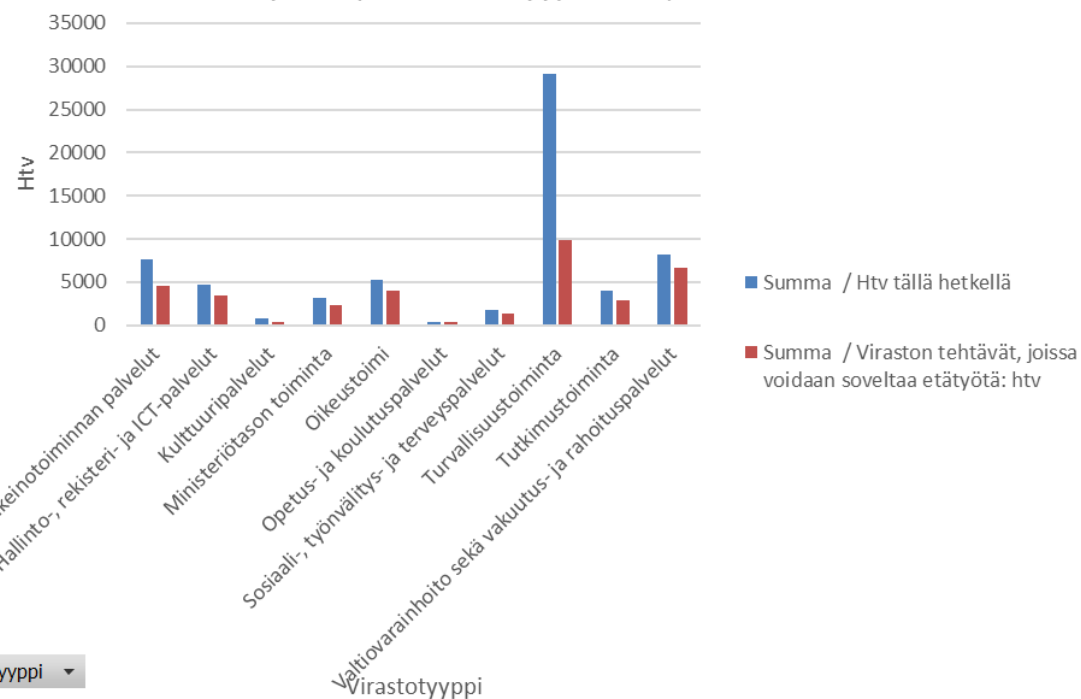
Etätyö hallinnonaloittain ja virastotyypeittäin

5. Kuinka suuri osa viraston tehtävistä on sellaisia, joissa voi soveltaa etätyötä? (htv hallinnonaloittain)

Hallinnonala ▾

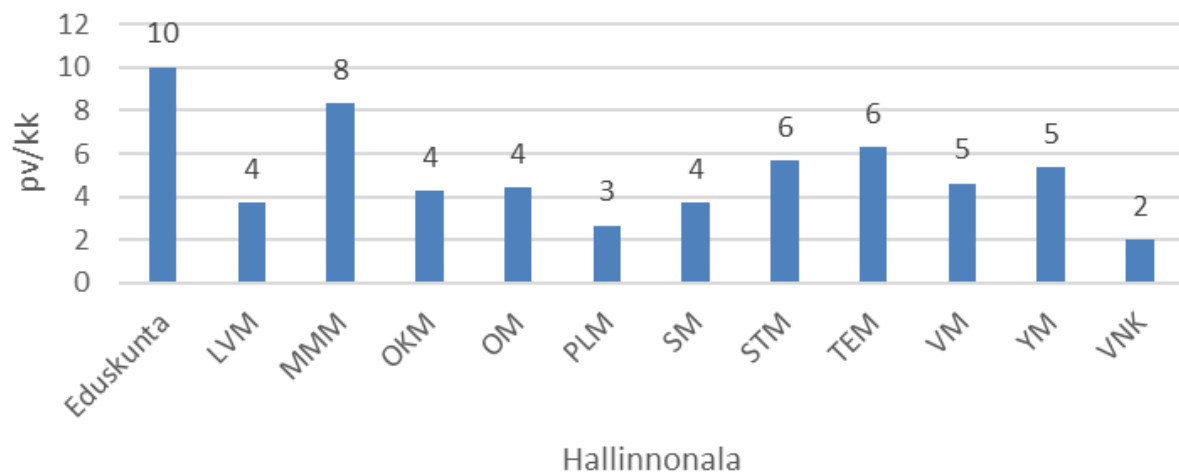
5. Kuinka suuri osa viraston tehtävistä on sellaisia, joissa voi soveltaa etätyötä? (htv virastotyypeittäin)

Virastotyyppi ▾

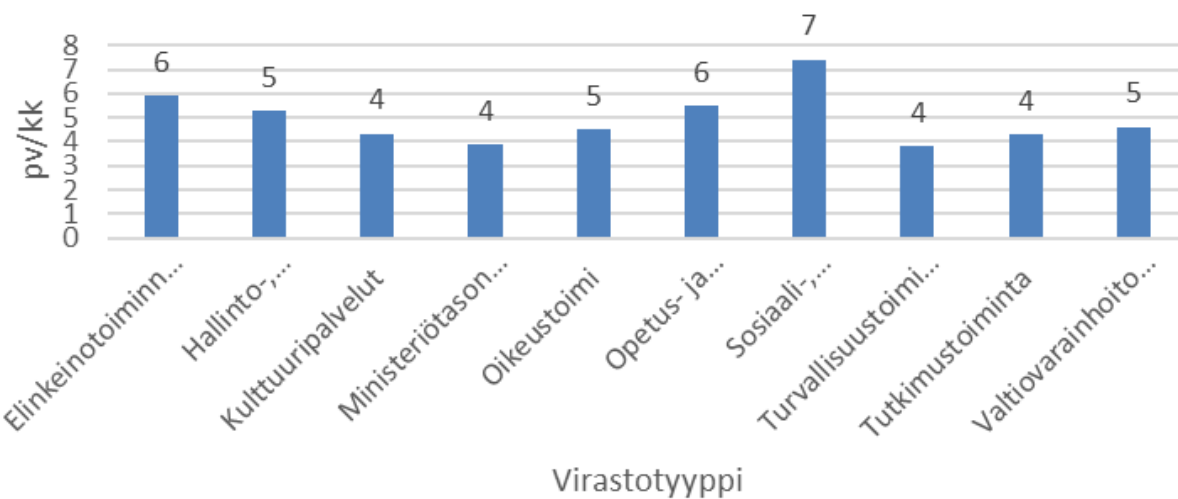
Etätyö: pv/kk

7. Mikä on tyypillinen etätyön osuus etätyötä hyödyntävän virkamiehen työajasta? pv/kk (ka)

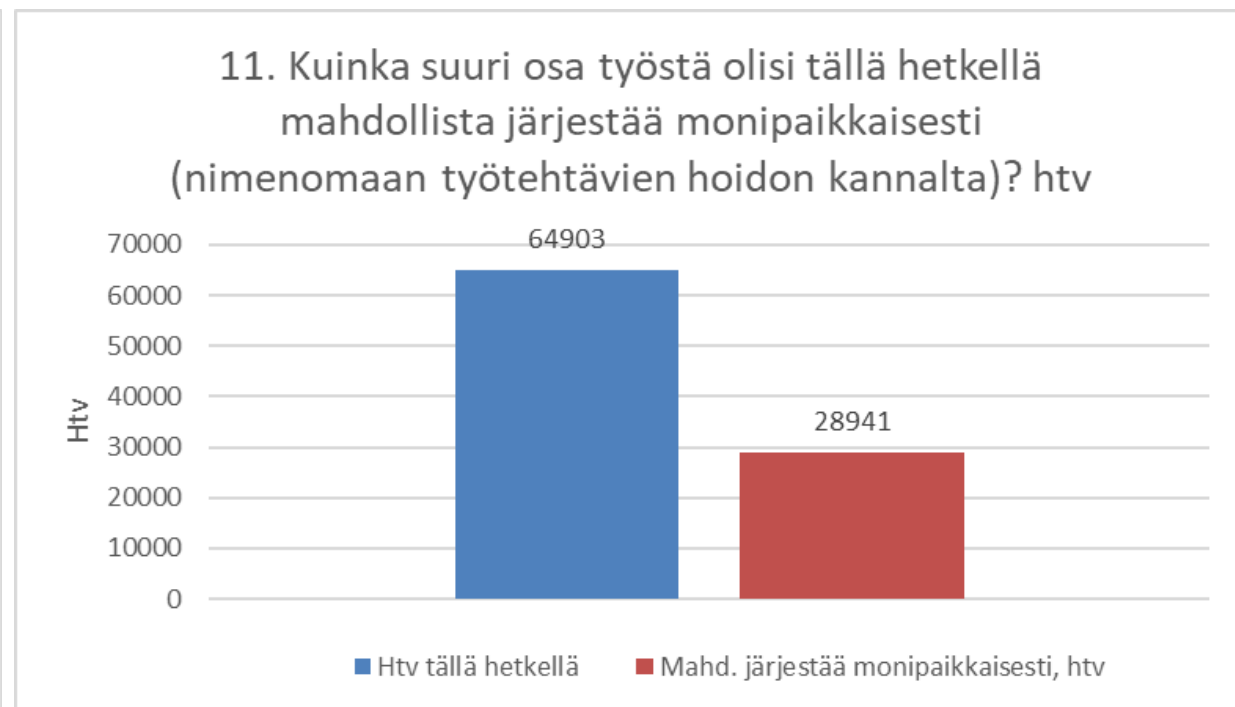
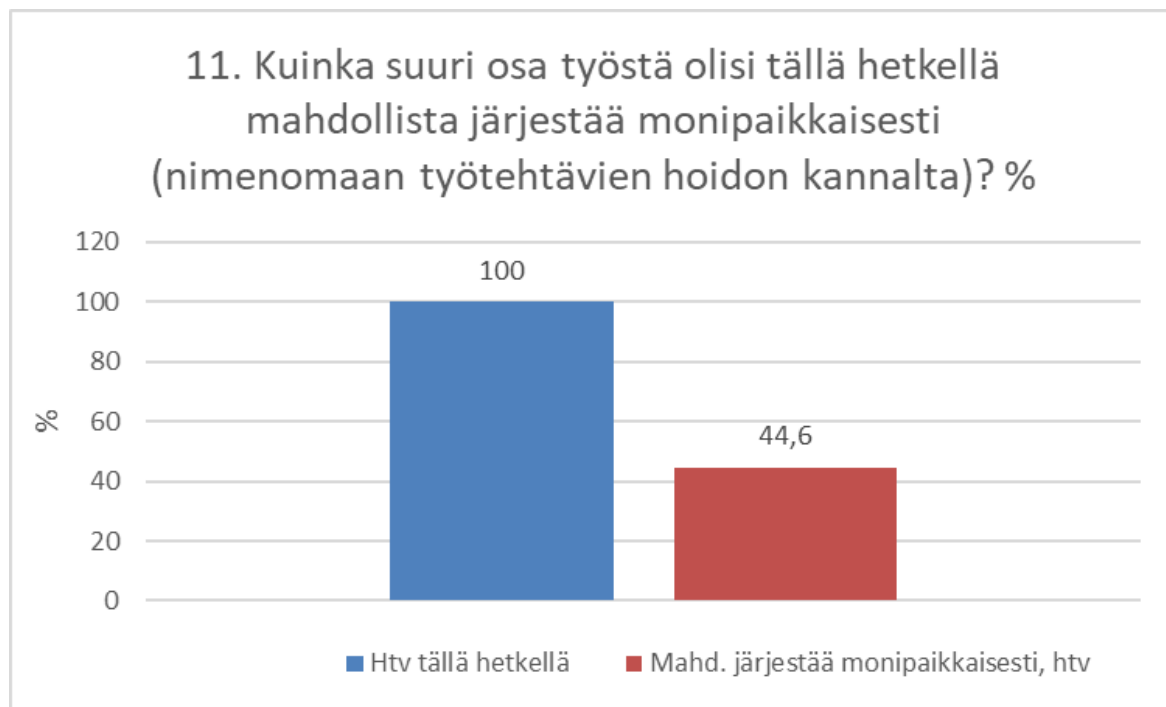
Hallinnonala ▾

7. Mikä on tyypillinen etätyön osuus etätyötä hyödyntävän virkamiehen työajasta? pv/kk (ka)

Virastotyyppi ▾

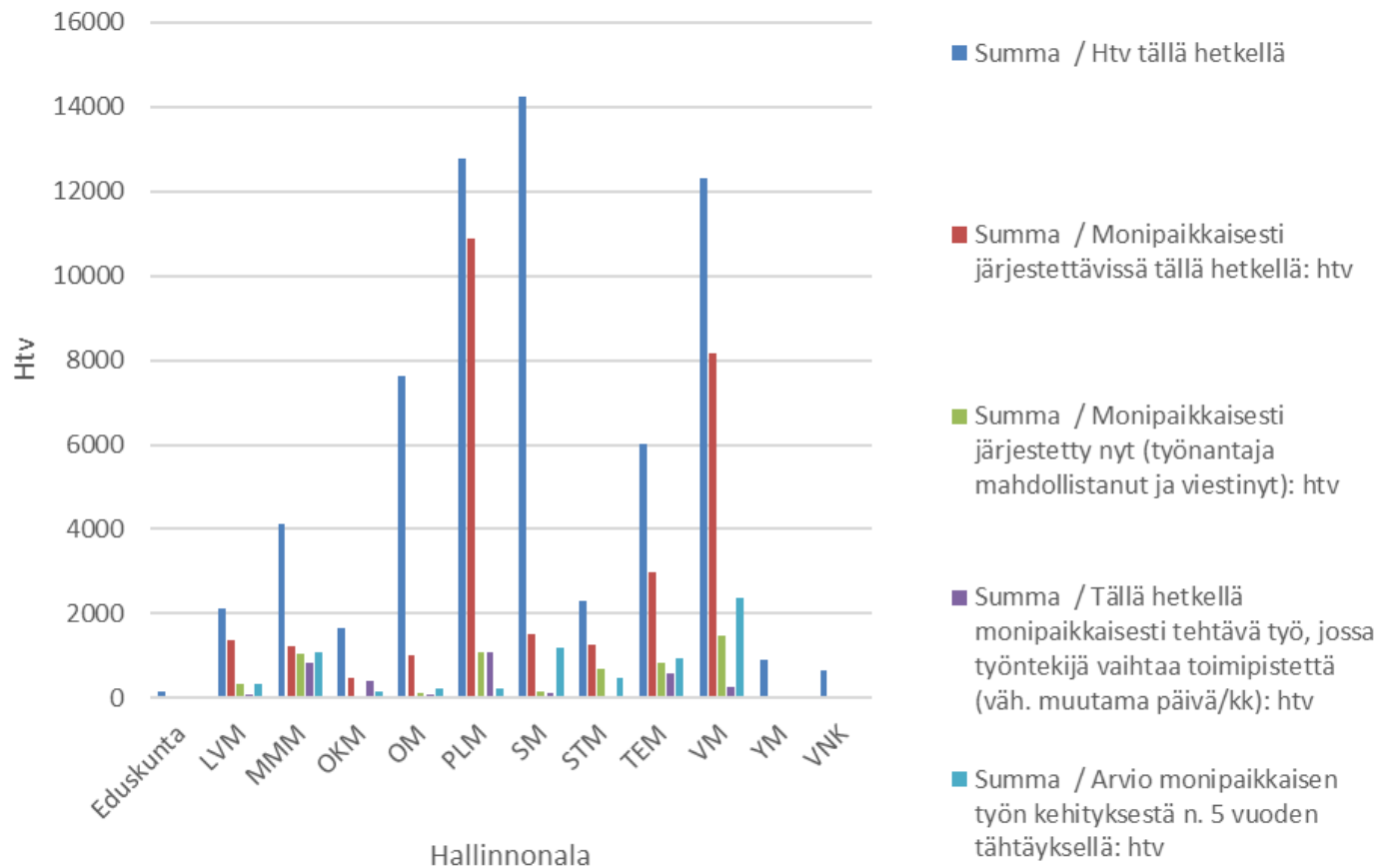
Monipaikkainen työ (kaikki virastot yhteensä)

Monipaikkainen työ hallinnonaloittain

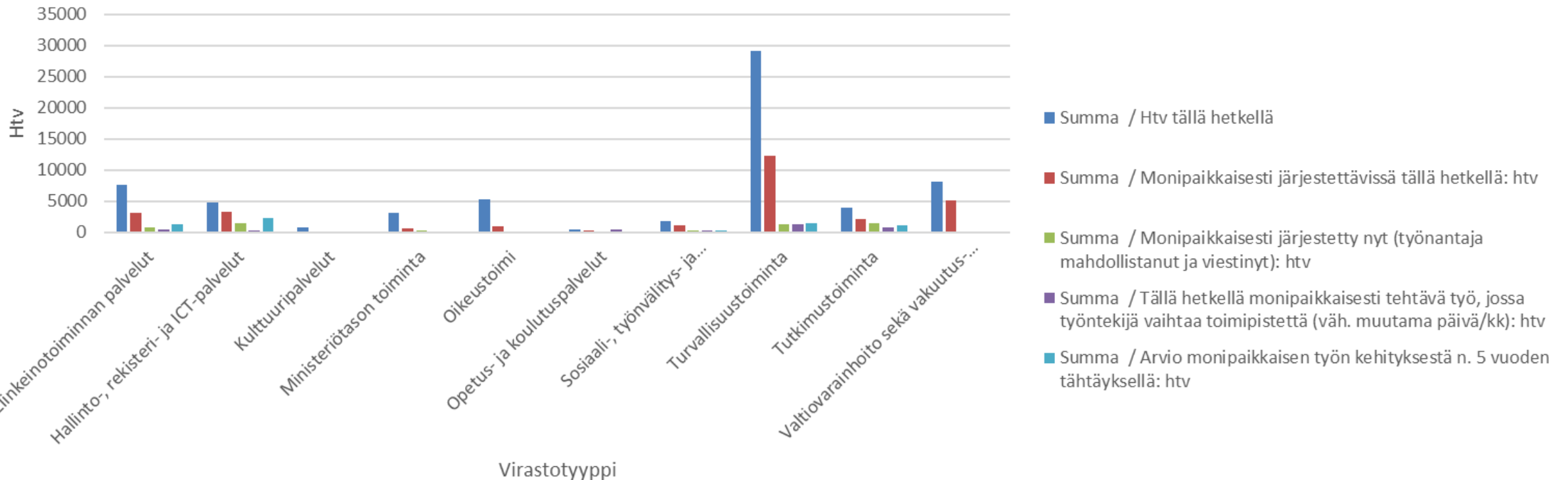
11.-16. Kuinka suuri osa työstä olisi tällä hetkellä mahdollista järjestää/on nyt järjestetty/tehdään tällä hetkellä monipaikkaisesti/arvio kehityksestä n. 5 vuoden tähtäyksellä?

Htv hallinnonaloittain

Monipaikkainen työ virastotyypeittäin

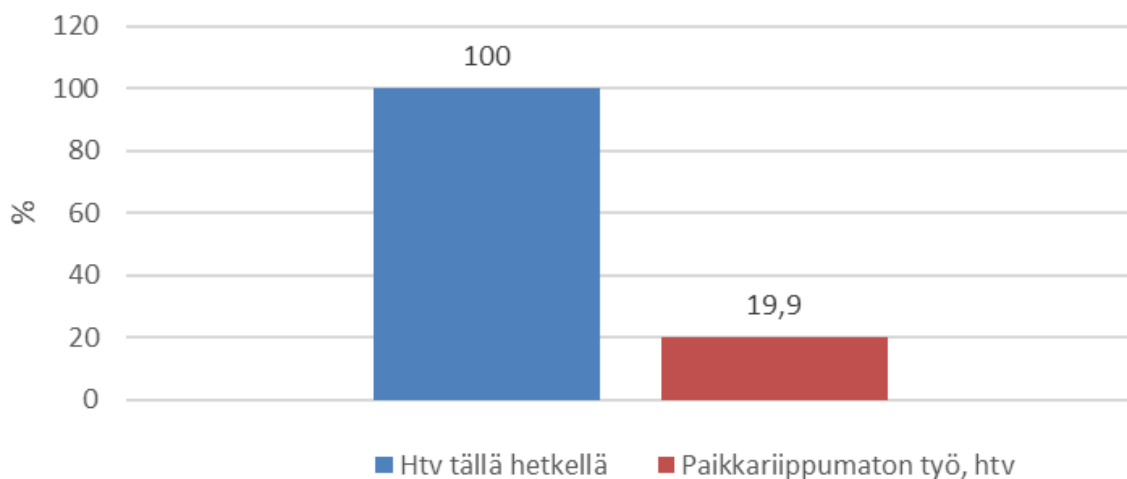
11.-16. Kuinka suuri osa työstä olisi tällä hetkellä mahdollista järjestää/on nyt järjestetty/tehdään tällä hetkellä monipaikkaisesti/arvio kehityksestä n. 5 vuoden tähtäyksellä? Htv virastotyypeittäin

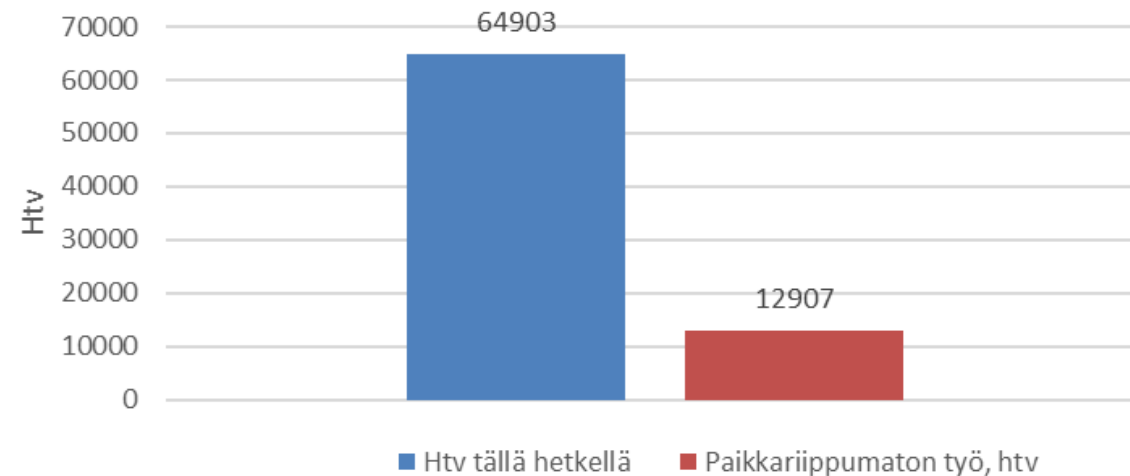
Virastotyyppi ▾

Paikkariippumaton työ (kaikki virastot yhteensä)

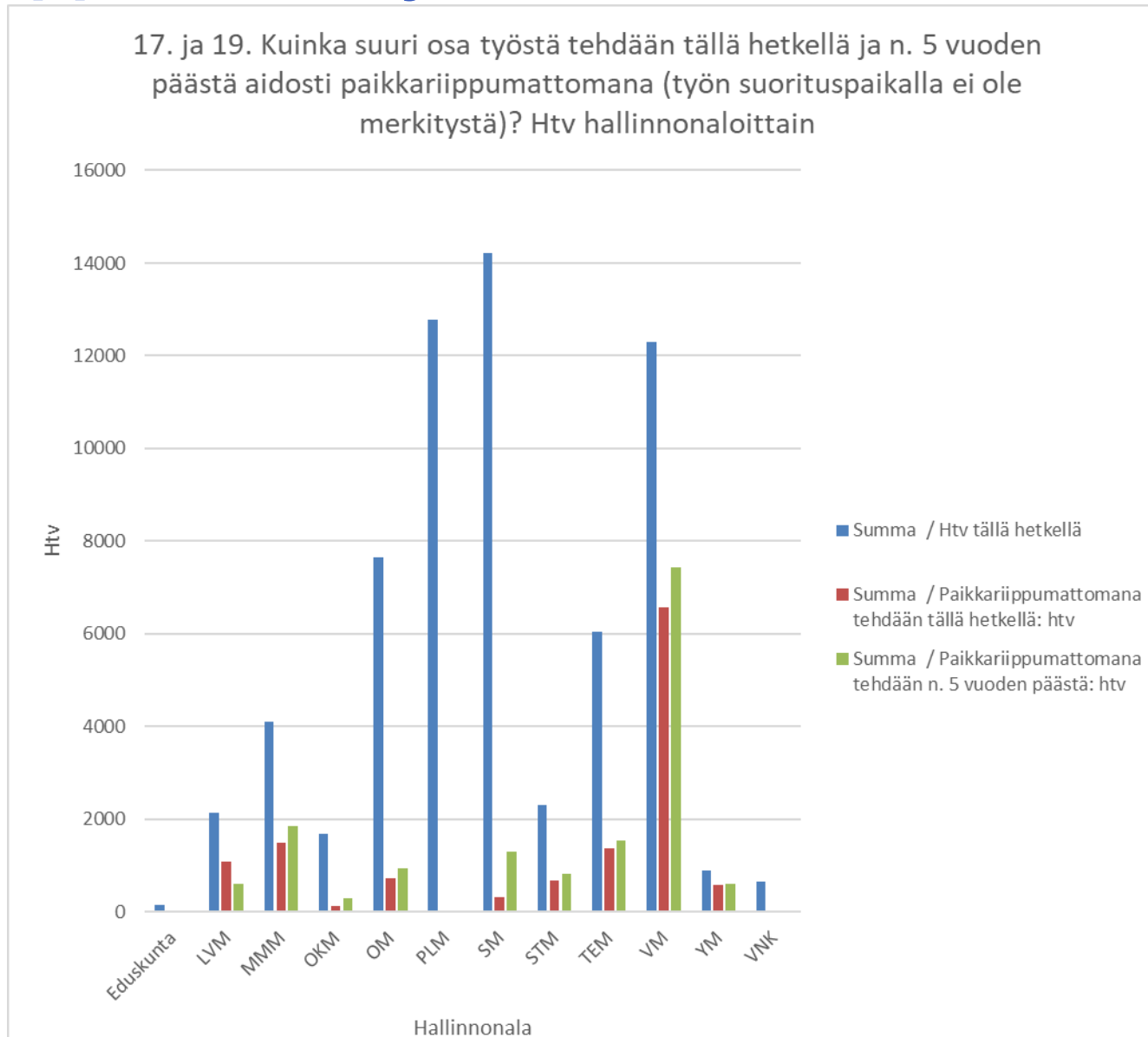
19. Kuinka suuri osa työstä tehdään tällä hetkellä aidosti paikkariippumattomana (työn suorituspaikalla ei ole merkitystä)? %

19. Kuinka suuri osa työstä tehdään tällä hetkellä aidosti paikkariippumattomana (työn suorituspaikalla ei ole merkitystä)? htv

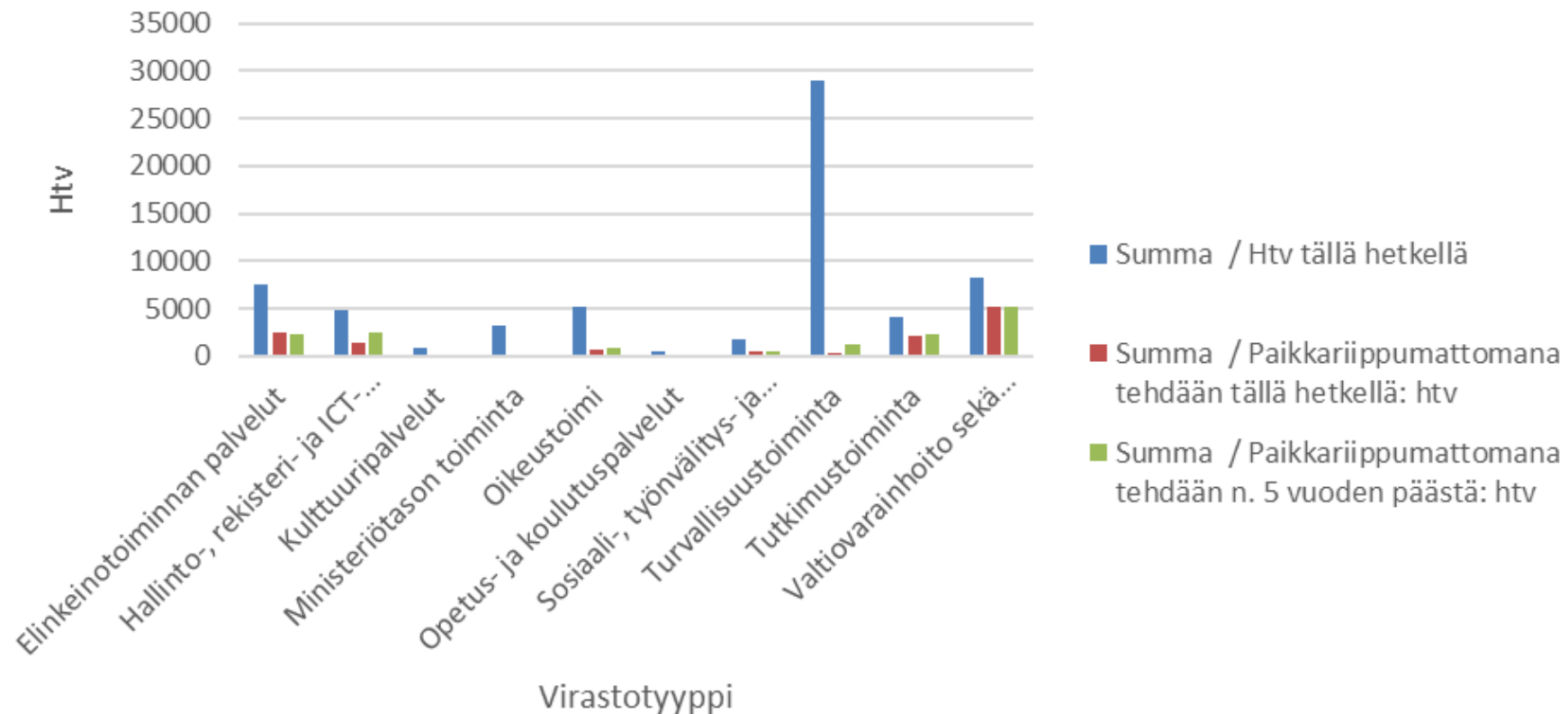

Paikkariippumaton työ hallinnonaloittain

Paikkariippumaton työ virastotyypeittäin

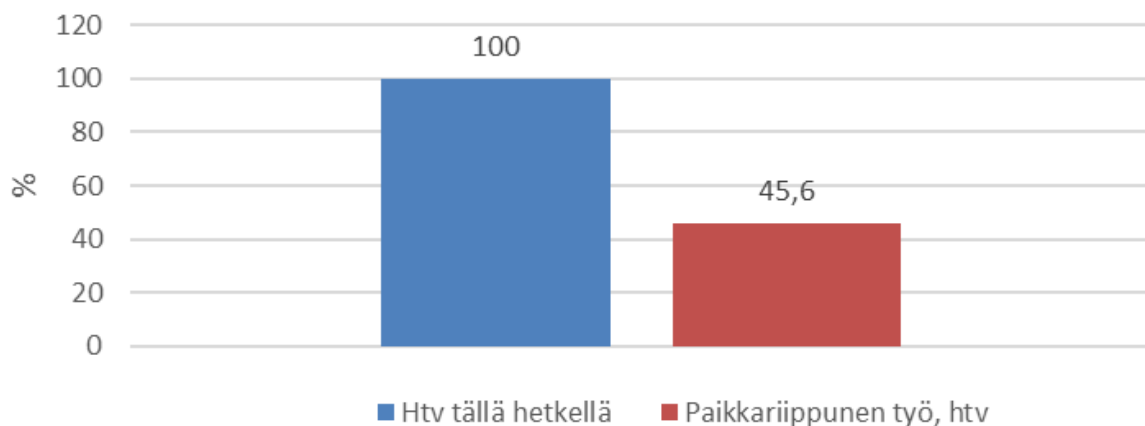
17. ja 19. Kuinka suuri osa työstä tehdään tällä hetkellä ja n. 5 vuoden päästä aidosti paikkariippumattomana (työn suorituspaikalla ei ole merkitystä)? Htv virastotyypeittäin

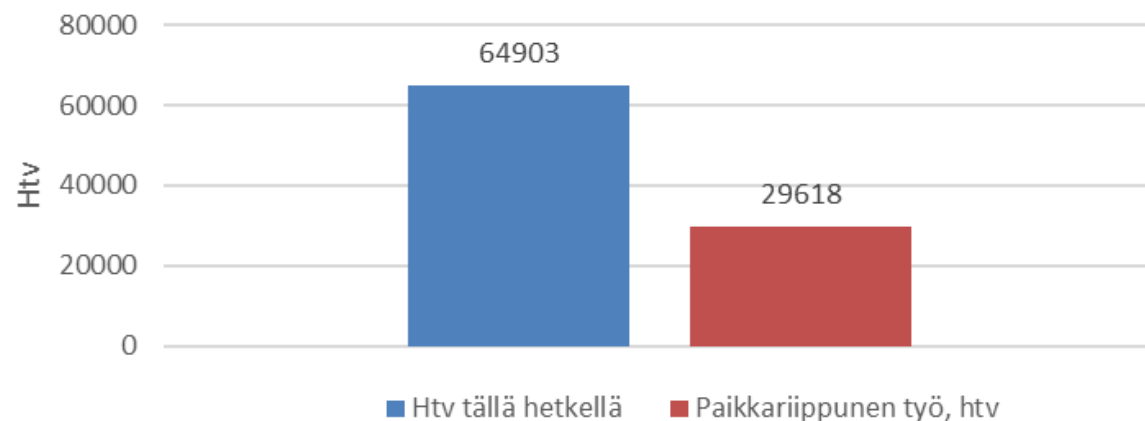
Virastotyyppi ▾

Paikkariippuvainen työ (kaikki virastot yhteensä)

21. Kuinka suuri osa työstä on tällä hetkellä paikkariippuvaista, sellaista johon monipaikkaisuus, paikkariippumattomuus ja etätyö ei sovellu? %

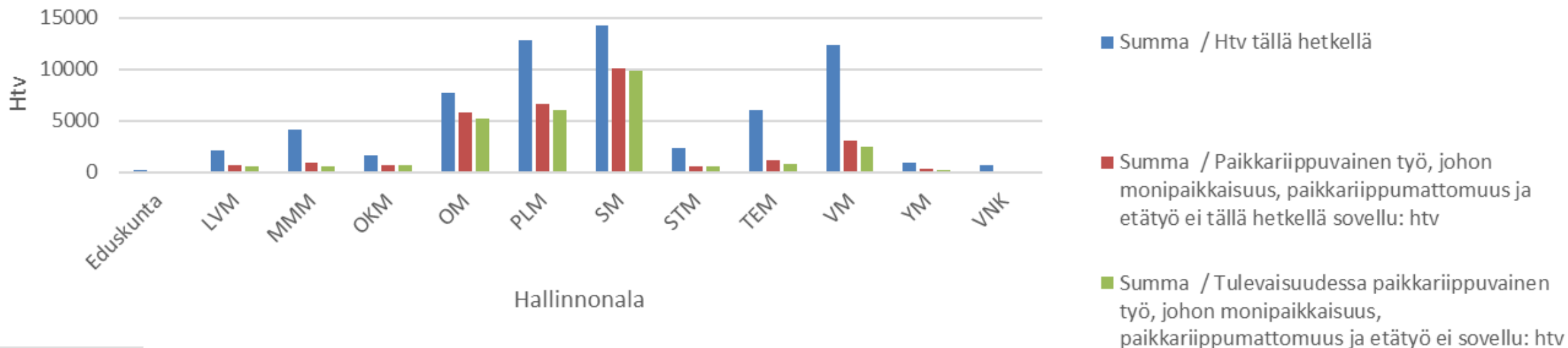

21. Kuinka suuri osa työstä on tällä hetkellä paikkariippuvaista, sellaista johon monipaikkaisuus, paikkariippumattomuus ja etätyö ei sovellu? htv

Paikkariippuvainen työ hallinnonaloittain

21. ja 23. Kuinka suuri osa työstä on tällä hetkellä / tulevaisuudessa paikkariippuvaista, sellaista johon monipaikkaisuus, paikkariippumattomuus ja etätyö ei sovellu? Htv hallinnonaloittain

Hallinnonala ▾

Paikkariippuvainen työ virastotyypeittäin

